

Juliette Récamier: ‘La belle des belles’

Juliette Récamier (1777-1849, 72 jaar oud)

Uitgebreide samenvatting uit het Frans door Roel Vos

Uit: Napoléon Ier, nov-dec-jan 2027 (blz. 38-43)

Door: Clémantine Portier-Kaltenbach, journaliste et Historienne)

‘A women of beauty is a joy for ever’.

Oorspronkelijk: ‘A thing of beauty is a joy for ever’.

(Variatie(van rkv) op de openingszin van John Keats’ gedicht ‘Endymion’, gepubliceerd in 1818.

Docteur Canabès (1862-1928, medisch-historicus) over deze vrouw:

‘Anderen waren mooier, niemand was echter verleidelijker en die kracht gebruikte ze niet alleen om hiermee aanhankelijkheid en goddelijke aanbidding te verkrijgen’.

Juliette Récamier werd geschilderd door de beroemde Franse schilders Gors, Gérard en David. Ook gebeeldhouwd door Canova. Zij werd de mooiste vrouw van haar tijd en was vanaf haar 15e in beeld.

Haar beroemde salon was aan de Chaussée d’Antin, later in l’Abbaye-aux-Bois. Deze werd bezocht door de elite van de kunstenaars, schrijvers, dichters en politici van dat moment. Zij werd de trouwe vriendin van Chateaubriand. Over haar leven heerst een groot mysterie. Volgens al haar biografen is zij de biologische dochter van haar echtgenoot, Jacques Récamier.

Een gelukkige jeugd.

Geboren te Lyon op 3 december 1777 als Jeanne-Françoise-Adelaïde Bernard. Zij wordt verondersteld de dochter te zijn van een notaris (Bernard) uit Lyon. Zij wordt tot haar 11e jaar opgevoed in een pensionaat door de zusters. Zij speelt harp en piano, danst schitterend en is steeds modieus. Zij laat zich Juliette noemen.

Zij is pas 15 jaar als ze een zekere heer Récamier ontmoet, een bankier, die zeer frequent het huis Bernard te Lyon bezoekt en om haar hand vraagt. Hij is opgefallen bij het publiek, omdat hij de minnaar van de moeder is. Enkele jaren later vraagt hij de dochter ten huwelijk. Hij beschouwt haar als zijn dochter. Hij is 42 jaar, zij 15, maar dat komt vaker voor in die tijd. Het lijkt een standshuwelijk, maar als hij getrouwd is, raakt hij haar niet meer aan! ‘Hij vraagt nooit zich rechten als echtgenoot op en zij blijft maagd’, aldus Jules Bertaut (*Madame Récamier*, Grasset, 1947).

Récamier gedraagt zich als een vrolijke vader, hij schrijft: ‘*Ik ben niet verliefd, zij is niet mooi.*’ Waarom zegt hij dit laatste? Juliette zelf schrijft: ‘*van alle mannen, waarvan ik niet houd, heb ik hem het liefst.*’

Tallose getuigenissen bevestigen dat dit huwelijk niet is geconsumeerd. Haar nicht, een zekere Madame Normand, schrijft: ‘Madame Récamier heeft van haar man slechts zijn naam gekregen. Hij heeft alleen maar vaderlijke verslagen over zijn vrouw gemaakt.’ Vraag: is dit huwelijk ‘blanc’ gebleven, omdat dhr. Récamier ‘impotent’ was? Maar het antwoord is ‘nee’. Hij heeft voldoende affaires met andere dames gehad voor zijn huwelijk, waarvan de moeder van Juliette de bekendste is.

Een echtgenoot en een vader?

Andere vraag: wist de vader van Juliette er van, voordat ze trouwde? En zo ja, waarom dit tegennatuurlijke huwelijk? Waarom zich laten veroordelen tot een vereniging, waarvan van te voren geweten kan worden, dat ze slechts platonisch kan zijn? Antwoord van Jules Bertaut: 'Récamier, 'verdachte' volgens het Comité de Salut Public, trouwt haastig met Juliette op 24 april 1793, tijdens de hevige Terreur, drie maanden na de executie van de koning, want hij vreest voor zijn eigen leven. Op dit tijdstip gaat hij elke dag naar de executies ten einde te wennen aan het idee, dat hij re zelf onder moet. Omdat hij haar niet als zijn dochter kan erkennen, neemt hij haar als vrouw opdat zij zijn enorme fortuin kan erven, als hij komt te sterven.

Hij legt dit ook uit in een brief aan zijn ouders (23 febr. 1793): *'Je kunt zeggen dat mijn gevoelens voor het meisje lijken op die, die ik voor mijn moeder heb.'* Inderdaad verhoudt dhr. Récamier zich tot Juliette als een vader, eenvoudig omdat hij denkt dat hij haar vader is!

Maar er bestaat ook nog een andere mening, opgesteld door de beroemde docteur Cabanès, aan het einde van de 19e eeuw. Hij stelt een interessante vraag: als Juliette geen seksuele relatie met haar echtgenoot heeft (haar vader of niet), waarom dan niet met een ander, zelfs niet met de mooie prins Auguste, een Pruisisch officier, waarop zij smoorverliefd was? *'Volgens mij wees ze het idee pertinent af', schrijft Canabès, 'het is een lichamelijk gebrek, dat Juliette en dhr. Récamier hindert hun huwelijk te consumeren. Was het een compleet gebrek aan lichamelijke gevoelens?'* En verder: *'De plaats van een echtgenoot werd nooit ingevuld, aan wie lag dat? Aan de echtgenoot, zeer respectvol of aan de echtgenote?'*

Was Juliette een 'coquette'?

'Juliette was in de ogen van haar tijdgenoten een coquette (letterlijk in het Nederlands: een flirt, rkv.), nu zou men zeggen een verleidster. Dus een coquette in de volle betekenis van het woord, zij belooft alles zonder te geven, zij trekt aan om niets terug te geven,' aldus Jules Bertaut.

De bewonderaars van Juliette groeperen zich om haar heen 'als om een schat, waarop niemand de hand kan leggen.' Allemaal zijn ze verliefd op haar, maar zij kiest niemand uit. Een ander opvallens iets, opgemerkt door Cabanès, is de gewoonte van Juliette alleen maar witte jurken te dragen. Is dat niet het teken van de 'fatale maagd' voor haar toekomst?

De prins Auguste of Chateaubriand?

Édouard Herriot schreef in de jaren 1930 een biografie over Juliette (Madame Récamier et ses amis). Hij deelt de mening van Cabanès niet en meent dat als Juliette zich niet zo lang verzet had tegen de vleeselijke liefde, Chateaubriand (Frans schrijver rkv.) ongetwijfeld de winnaar geworden zou zijn.

Chatarine Descours (Universiteit van Parijs) heeft onlangs de exacte aard van de relatie tussen Juliette en Jacques Récamier onderzocht. Hij is niet haar vader. Omdat Juliette smoorverliefd is op haar Pruisische prins en met hem wil trouwen, vraagt ze geen scheiding aan, maar ontbinding van haar huwelijk. Dhr. Récamier, die denkt dat het publiek hem een sufferd zal vinden het huwelijk niet geconsumeerd te hebben, schrijft haar, dat hij er spijt van heeft 'bepaalde weezin' te hebben gerespecteerd. Waardoor zij aan zelfmoord gaat denken, want ze wil absoluut met haar Auguste trouwen. Ze antwoordt hem: *'Ik betreur het dat ik voor u niet geweest ben, wat het moest zijn.'* Ze communiceren hier niet als vader en dochter, maar als man en vrouw.

Chatarine Descours attendeert nog op een ander document, waarin niets er aan doet denken, dat de Bernards en hun omgeving nooit onder ogen hebben gehad, dat Juliette de dochter is van Récamier en dat dhr. Récamier pas de minnaar van Madame Bernard werd na de geboorte van Juliette en dus haar vader niet kan zijn.

Op 4 april 1807 ontmoet Juliette dan eindelijk Auguste. Ze maken lange boottochten, wandelen in het maanlicht langs het Meer van Genève en schrijven elkaar hun gevoelens.

'Ik zweer op mijn gehele ziel, dat ik mijn gevoelens voor de Prins van Pruisen in volle zuiverheid zal bewaren,' schrijft Juliette aan Auguste op 28 okt. 1807.

De verliefden verblijven een tijdje op het kasteel Coppet, bij Madame De Staël. De prins, die helemaal weg is van Juliette, wenst met haar te trouwen en vraagt de ontbinding van haar huwelijk te verkrijgen. Als Juliette dat daadwerkelijk aan dhr. Récamier vraagt, wordt deze woedend. Hij zegt te weten, dat deze affaire op niets uit loopt. Juliette, zoals gewoonlijk, houdt haar minnaar aan het lijntje, doet hem beloftes, probeert tijd te winnen en er gebeurt niets. Wil zij zich niet binden? Hoe dan ook, de prins zal haar nooit vergeten en moest het doen met wat zij hem geboden had.

Een inwoner van Genève, genaamd Gaudot, die haar portret tekent, stelt het zo: *'Zij is nooit gelukkig geweest en denkt dat zij dit ook nooit zal worden.'*

In ieder geval: scheiding en een nieuw huwelijk vallen in het water en in een brief uit 1812 schrijft Madame De Staël haar 'dat zijn nog maagd is (qu'elle peut encore porter la couronne blanche)'. Juliette is dus op 35-jarige leeftijd nog maagd!

Een raadsel

Vervolgens scheidt ze van haar man (of haar vader?) af en begint een liaison met Chateaubriand (beroemd Frans schrijver, rkv.). Heeft ze met hem een sensuelere verhouding? Dat denkt Édouard Herriot. Maar wat Juliette betreft houden de speculaties nooit op. Want, let goed op, er is ook beweerd, dat ze een lesbische verhouding zou hebben gehad met haar grote vriendin, de magnifieke Theresa Cabarrus, alias Madame Talien. Hun correspondentie geeft hier zeker aanleiding toe.

Ze heeft al deze geheimzinnigheid gedurende haar leven gecultiveerd en wilde dat dit doorging na haar dood.

Toen ze een oude, bijna blinde dame was, kwam Chateaubriand elke dag bij haar op bezoek in l'Abbaye-aux-Bois, in de omgeving van het huidige Bon Marché te Parijs. Hij kwam altijd op hetzelfde uur, de bewoners zetten hun horloges er op gelijk: 14.30u.! Eens, toen zijn jonge maîtresse, Hortense Allard, hem op deze constante bezoeken aansprak, antwoordde Chateaubriand haar:

'Mijn beste Hortense, je laat me lachen met je jaloezie. Madame Récamier is voor mij geen geliefde noch een vriendin; het is slechts een gewoonte!'